

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över SOU 2023:40 Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen

Er beteckning: S2023/02794

Länsstyrelsen i Hallands län har fått SOU 2023:40 för yttrande.

Betänkandet av utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter, presenterar förslag om att ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om en individuell klagomålsmekanism, lagförändringar för att barn bättre ska kunna klaga och få sina rättigheter tillgodosedda samt statligt stöd till oberoende barnombud.

Länsstyrelsen lämnar härmed följande synpunkter på betänkandet.

Sammanfattning och övergripande reflektioner

Länsstyrelsen i Hallands län vill särskilt lyfta fram utredningen i sin helhet som väl genomförd med potential att stärka barnets position som rättighetsbärare i länet. Särskilt glädjande är att utredningen tagit med barns röster i betänkandet och att såväl det offentliga ansvar som civilsamhällets idéburna verksamheter får plats som en del av demokratins utveckling och en gemensam barnsyn.

Vidare är det positivt att så pass många författningsförslag går i samma riktning mot ett större informationsansvar gentemot barn, hänsyn till barnets individuella förutsättningar att motta och förstå informationen samt rätten till offentligt biträde. Sammantaget stärks enskilda barns möjlighet att få sin röst hörd och hävda sin rätt, inte minst i migrationsprocessen. Tydligare ansvar gentemot barn med funktionsnedsättning och särskilda behov av anpassat stöd vore dock önskvärt att lyfta fram ytterligare.

Halland är till ytan ett förhållandevis litet län med närhet mellan kommuner och med starka kopplingar mellan offentlig förvaltning, civilsamhälle och näringsliv. Det är därför glädjande att betänkandet

ofta nämner länsstyrelsen som en angelägen aktör och som viktig part för genomförandet av förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter. En försöksverksamhet med oberoende barnombud i länet vore ett uppskattat tillskott och Länsstyrelsen finns gärna med som en aktiv part i utvecklingen av detta, förutsatt att resurser tilldelas.

Genom vår unika position, tar vi oss gärna an uppdrag med att stödja och utveckla verksamheter på regional och lokal nivå som är viktiga för att nå nationella mål. Vi saknar dock en dialog med länsstyrelserna i betänkandet och ser en möjlighet att kompensera för detta innan beslut tas om de förslag som ställs till länsstyrelserna i samverkan med Barnombudsmannen och Socialstyrelsen.

Länsstyrelsen i Hallands län anser att förslagen i betänkandet generellt är underfinansierade, kortsiktiga och otydliga.

Synpunkter på betänkandets förslag

7.3 Länsstyrelsen i Hallands län ställer sig bakom förslaget om att Sverige bör ratificera det fakultativa och tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande.

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget med hänvisning till att barnkonventionen är lagstiftad i Sverige och att en klagomålsfunktion är en rimlig utveckling av lagstiftningsåtgärder inom ramen för det internationella samarbetet i enlighet med artikel 4. Det är dock särskilt viktigt att övriga förslag i betänkandet följer samma linje och att barn får det stöd och den information som behövs för att påbörja och följa upp en klagomålsprocess hos FN:s Barnrättskommitté som en ytterst garant för barn att få en prövning av en påstådd rättighetskränkning. De bekymmer om brister i klagomålshandlingen som lyfts i betänkandet behöver tas omhand, men kan inte ligga till grund för att avstå från att ratificera ett klagomålsförfarande i enlighet med barnkonventionens intentioner.

11.4.4 Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att ge länsstyrelserna ett särskilt uppdrag att bistå kommuner och regioner i deras arbete med att göra verksamheterna kända, tillgängliga och anpassade för barn.

Länsstyrelsen instämmer med betänkandets åsikt om att arbetet med att göra offentliga verksamheter kända, tillgängliga och anpassade för barn behöver förstärkas. Förslaget om att länsstyrelserna ska bistå kommuner och regioner med detta, behöver dock förtydligas.

Länsstyrelsens roll som statlig aktör i länet ligger väl i linje med ett särskilt uppdrag att bistå kommuner och regionen i deras arbete med att uppnå nationella mål. Särskilt viktigt i sammanhanget blir den samverkan mellan Länsstyrelserna, Barnombudsmannen och Sveriges kommuner och regioner som redan finns inom årets regleringsbrevsuppdrag med barnets rättigheter. Länsstyrelsens roll i sammanhanget kan då bli att sprida och stödja implementering av framtaget metodstöd lokalt och regionalt inom länet. Det kräver dock ett mer långsiktigt uppdrag än de två år som föreslagits med tanke på uppdragets komplexitet och antalet verksamheter som kan tänkas behöva stöd inom kommunal och regional regi.

11.5 Länsstyrelsen avstyrker den del av förslaget som innebär att länsstyrelserna får i uppdrag att komplettera en sammanhållen information på nationell nivå om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter, genom regionala informationsytor.

Den regionala informationsyta med samlad information till barn och deras vårdnadshavare som föreslås, kan vara svårt för Länsstyrelsen att tillhandahålla. Det kräver ett långsiktigt engagemang och resurser för exempelvis revidering vid lokala och regionala organisationsförändringar och förändrat arbetssätt. Uppdraget skulle kräva ett långsiktigt hållbart uppdrag med sakkunnig inom barnrättsfrågorna på myndigheten och en ambitionsnivå som ligger i paritet med upplysning till allmänheten på Länsstyrelsens externa webbplats. Frågan är om Länsstyrelsen är rätt aktör för detta uppdrag.

12.8.1 Länsstyrelsen ställer sig positiv till att staten ska bidra till etableringen av barnrättsbyråer inom

civilsamhällesorganisationer som erbjuder verksamhet med oberoende barnombud.

Länsstyrelsernas uppdrag behöver dock förtydligas och resurser behöver tilldelas.

Med tanke på det bakgrundsbehov som beskrivs i utredningen, är det bra att Socialstyrelsen blir ansvarig myndighet för beslut och bidrag och att dialog förs med Barnombudsmannen och länsstyrelserna. Länsstyrelsen finns gärna med som stöd och utveckling av verksamheten genom erfarenhetsutbyte, kunskapsfrämjande aktiviteter och samverkan i länet. Att bidra till att utvärdera civilsamhällets organisation kan däremot verka kontraproduktivt i förhållande till myndighetens nuvarande uppdrag med att främja och stödja demokratiska processer och mänskliga rättigheter i länet.

Särskilt ser Länsstyrelsen en utvidgad möjlighet för oberoende barnombud att stödja barn i ärenden om boende, vårdnad och umgänge. Även om offentligt biträde tilldelas barnet i enlighet med liggande förslag, kan ombudet finnas med som en trygghet och kontinuitet för barnet som ytterligare skapar maktbalans i rummet genom att anta barnets perspektiv som oberoende aktör.

För att säkerställa kvaliteten och bibehålla kontinuiteten och förtroendet för verksamheten behöver organisationen kring Barnrättsbyråerna vara långsiktigt hållbara. Det innebär att förutsättningarna för relevant arbetskraft, position i länet och samverkansstruktur behöver vara väl uppbyggd. Det har tagit fyra år för antidiskrimineringsbyrån Rättighetscentrum Halland att få sin verksamhet känd för barn och deras vårdnadshavare i länet och Hallands Barnahus är nu inne på sitt andra år. Länsstyrelsen ser därför vikten av att samordning mellan olika aktörer redan från början av en etablering med oberoende barnombud stärks, med hänsyn till enskilda barns möjlighet att få sina rättigheter tillgodosedda.

För övrigt saknas analys och konsekvensbeskrivning för olika former av organisering av barnombud för de mest utsatta barnen. Det finns till exempel en fördel att liksom personligt ombud, ha en formell ställning för att klara uppgiften att delta i samordning av insatser från olika organ och möjlighet att påverka dessa att utforma insatser efter det enskilda barnets behov. Uppdraget med personligt ombud i länet visar att såväl kontinuitet som positiva effekter för enskilda går

att uppnå som anställd inom socialtjänsten, på uppdrag av personen själv och som väktare i välfärden.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Thornberg med samordnare mänskliga rättigheter Lisa Hansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Enhetschef Lovisa Ljungberg medverkat.